

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Oredništvo in upravišstvo v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Prečiščenje: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostale tujine in Ameriko K 54.

Inzerati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamskeje sa list se pošiljane proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Jugoslovanskemu narodu! Slovanom!

Kakor svetel meteor je zablestel na zvezdnatem nebu naše kulture.

Do zadnje postaje našega križevega pota nam je svetil skozi najhujšo temo naše sužnosti. Prav do zadnje postaje, do našega poveljanja...

Ko je došel na zenit, ko je zažarela na vzhodu zora našega vstajenja, je ugasnil.

Toda zepustil je za seboj čudezen sled, ki ne mine nikdar...

Še nikdo ni pred njim govoril svojemu narodu tako čudežno in krasno! Demonska je bila sila njegove besede.

Bil je glasnik Resnice, apostol Ljubezni — naš

Ivan Cankar,

mož najblažji in najplemenitejši, kar jih je rodila slovenska mati, naš največji mrtvi genij, mož nesmrten...

V bedi rojen, je stopal po trnjevi poti navzgor, — posloval se je od nas kot — duševni kralj.

Ne bili bi vredni, da se nam je rodil, ako ne bi tudi na zunaj skrbeli za nesmrten njegov spomin.

Za Prešernom mu gre kot umetniku prvemu javen spomenik.

Velik je dolg, ki mu ga dolguje predvsem njegov ožji narod slovenski, — vsaj je tudi njega proslavil pred svetom... Dolg, ki mu ga dolguje sleherni Slovan, njemu — svetovnemu geniju. Ni ga izgovora, ki bi opravičeval odklonitev prispevka za ta spomenik! Časten dolg — neodložljiv naroden davek!

Za to ne prosimo, nego pozivljamo narod, da prispeva za Cankarjev spomenik, posebno pa vsak kulturni človek slovenski! Pozivljamo posebej tudi vse denarne zavode, ki živijo od naroda.

Prispevki naj se pošiljajo na upravištvu listov, — na „Jadransko banko“ v Ljubljani na konto „Cankarjev spomenik“, ali pa na naslov odvetnika dr. Jos. C. Oblaka v Ljubljani, ki bo izkazoval vse prispevke (nakazila na banko) v tedenskih izkazih.

Pripravljalni odbor

za postavitev Cankarjevega spomenika:

F. S. Finžgar.

Dr. Pavel Grošelj.

Dr. Jos. C. Oblak.

Albin Prepeluh.

Oton Župančič.

Proč s korupcijo!

Z ozirom na popravek g. poverjenika z. j. d. i. o. p. v. d. j. za sedaj sledeča dejstva:

Takoj prvi ali drugi dan po nastopu poverjenika je g. ing. Remec odredil, da prevzame Narodna vlada poslovalnico za nabiranje kož v Ljubljani, da se dosedanj vodja te poslovalnice g. I. P. odstavi, njegove poste pa prevzame za Narodno vlado g. I. B.

Ta nabiralnica kož je poslovala kot podružnica centrale za kože in usnje na Dunaju.

Ko je prišel g. I. P. osebno k poverjeniku za j. d. in o. ter dokazoval, da se mu godi krivica, ako se mu vse (ne samo kože!) zapleni in vzame, je g. ing. Remec vstrajal pri svoji odredbi ter ustmeno ukazal, da se vse v tej poslovalnici nabrane kože izroči tvrdki Pollak v Ljubljani. Tako se je tudi zgodilo in novi vodja te poslovalnice g. I. B. je nadzoroval, da so se vse kože res oddale tvrdki Pollak. Isti poslovođa je pričel zatem obratovati kar v

prostorih g. I. P., ki so bili njegova privatna last in nikdar last centrale za kože in usnje na Dunaju. Pa to je bolj poststranska stvar.

Glavna stvar je, da je g. ing. Remec zaplenil kože v tej nabiralnici za Narodno vlado ter jih kratkim potom (kar ustmeno!) nakazal tvrdki Pollak v Ljubljani.

Pravico zaplenbe teh kož je imelo po obstoječih razmerah le poverjeništvu za trgovino, ker centrala za kože in usnje je bila podrejena c. kr. trgovinskemu ministrstvu; ta dunajska centrala in nje podružnice niso bile nikak vojaški obrat. Poleg te centrale za kože in usnje, ki je nabirala le civilne kože, so poslovale vojaško nabiralnice kož, k ipa niso bile v nikakem stiku z omenjeno centralo na Dunaju. V delokrog in območje poverjeništvu za j. d. in o. so prišli po sklepu Narodne vlade pač vsi vojaški obrati na naših tleh, ko je razpadla avstrijska vojska; po nabiralnici civilnih kož pa poverjeništvu za j. d. in o. ne bi smelo poseči, ker spada ta po analogiji v delokrog poverjeništvu za trgovino. Zakaj se je g. ing. Remec v prvi vrsti zanimal za nabiralnico civilnih kož, izhaja iz načina, kako je uredil to zadevo in komu je nakazal celo zalogo kož.

Da se je edino le v Pollakovem interesu zanimal za to stvar, potrjuje dejstvo, da se za druge nabiralnice kož, ki so obstojale na slovenskih tleh (n. pr. v Ptuj, Šoštanj) in poslovale ravno tako za dunajsko centralo kakor ljubljanska, ni prav nič zmenil in vsled tega tudi ni zaplenil za Narodno vlado ondi nahajajočih se kož. Ako mu je bilo na tem, da vse to preide v last Narodne vlade, potem bi moral za vse nabiralnice kož na slovenskem ozemlju enako ukreniti in ne samo v Ljubljani.

V last Narodne vlade je prešla tudi vojaška nabiralnica kož v Ljubljani, pa ne po iniciativi poverjenika za j. d. in o., glede katere ni iz svojega nič odredil, — četudi bi moral prej kakor za civilno —, ampak je bil šele opozorjen na to. Seveda tvrdka Pollak ni tukaj bila povsem dobro pončena in še ni vedela v katero kompetenco spada ta nabiralnica kož. Ko se je pa zvedelo, da je tvrdka Pollak dobila vse kože (vrednost po uradnih maksimalnih cenah nad 50.000 K), so pritisnili drugi usnjari in zahtevali kože iz te vojaške nabiralnice. In g. ing. Remec se je pač moral udati in pisal je strojarjem nakaznice in zaloga je bila kmalu razdana... V pojasnilo podamo uradne maksimalne cene za kože in usnje: 1 kg sveže kože 2 K 70 vin. in 1 kg usnja 14—15 K povprečno; če pa kupuješ usnje — moraš plačati za 1 kg 100 K do 140 K, če ga sploh dobiš in za 1 par čevljev 200 do 300 K! V par čevljev pa gre približno 1 kg raznega usnja. Tu je ena rešitev uganke, kako se postane milijonar...

Sedaj pa vprašamo: Kako se da tako postopanje sploh opravičiti, četudi izpustimo Pollakov slučaj za enkrat. Naša izvajanja temelje na splošnem pomanjkanju usnja in obutve sploh. Vsled državnega preobrata je prišlo v last Narodne vlade kož najmanj v vrednosti 300.000 K, računamo po uradnih maksimalnih cenah, (zaloge civilne in vojaške nabiralnice); faktična vrednost je pa mnogo večja! Te kože so bile takorekoč narodno blago, ki bi ga bilo treba čuvati in porabiti za odpomoč pri splošnem pomanjkanju obutve. To odpomoč je imelo poverjeništvu za j. d. in o. v rokah, pa je vse razmetalo. Poglejmo le delavske in druge službe: v kakšni obutvi se borijo z zimo in mokroto. Ako bi poverjenik za j. d. in o. imel le malo srca in spoznanja, bi odredil, da vse te velike zaloge ostanejo v lasti Narodne vlade, katera bi s tem namah odpomogla pomanjkanju in na drugi strani pa uspešno zavrnila oderuštvo s čevlji; danes še visok uradnik ni vstanu kupiti čevljev ne zase in ne za družino, kako šele delavec in drugi sloji. Dolžnost poverjeništvu za javna dela in obrt bi bila, da iz teh kož ustroji usnje pod nadzorstvom vlade, za kar je na razpolago dovolj strojarjev in tovarn; nadzorstva tudi ne bi manjkalo. Iz tako pridobljenega usnja bi potem tovarne za čevlje pod nadzorstvom vlade izdelovale čevlje po uradni dognanih režijskih cenah; tako bi se dalo napraviti najmanj 100.000 dobrih čevljev, ki bi stali kvečjemu 35 do 40 kron. To bi bilo prehodno gospodarstvo, g. ing. Remec in to storiti, je bila dolžnost poverjeništvu za j. d. in obrt in prav nič drugega! Kdor tega ne zna in ne zapopade, naj se ne meša v javne in odgovorne službe. Da je g. ing. Remec vse te kože razdal in s tem zgubil vsak upliv na produkcijo in cene, da je med prvimi podprl s tem narodnim blagom milijonarja

Pollaka, — svojega tasta! —, to je greh, vsled katerega mora zginiti s političnega poprišča. Ne samo nezmožnost za tako službo, ki je jasno dokumentirana s takim postopanjem in razmetavanjem narodnega blaga, še bolj ostudno podpiranje zasebnih koristi svoje žlahte, govori in kliče odločno svoj: »Proč s takim ljudmi!«

Zahtevamo, da se sestavi preiskovalna komisija iz nepristranskih ljudi, ki naj preiščejo to in druge stvari ter izjavi, če se tako postopanje z demobilizacijskim materijalom da opravičiti.

Da naša izvajanja niso hujskneje proti posameznim osebi, izhaja iz dejstev, ki jih bomo navedli v pokrepitve našega naziranja o uporabi demobilizacijskega blaga. V območje Narodne vlade SHS so prišle ob državnem prevratu tudi druge centrale, ki so poslovale pod avstrijsko vlado v naših krajih. Omenimo: deželna poslovalnica za oblačila; kovinska centrala; blagovna centrala; gospodarske centrale, kakor Žitni zavod; itd. Delovanje teh central je Narodna vlada po pristojnih poverjenikih deloma ustavila, deloma se nadaljuje; vse blago teh central pa je ostalo pod nadzorstvom Narodne vlade SHS! (Naredba št. 159 z dne 20. novembra 1918). Zakaj pa g. ing. Remec kot poverjenik z. j. d. in o. ni n. pr. zaplenil tudi materijal kovinske centrale, ki je imela poleg tega še izključno Nemce za nabiralce teh kovin — in kar bi mu bilo po bistvu dosti bližje nego — kože...? Zakaj se pa blago teh central ni po pristojnih poverjenikih razdalo tantom ali stricem njihovim? Kaj bi n. pr. rekla javnost, če bi poverjenik za prehrano, g. dr. Tavčar, nakazal iz Žitnega zavoda en vagon moke ali pšenice kakemu molarju ali peku? Ali če bi poverjenik za socialno skrbstvo, sodrug Kristan, v čigar območje je prišla deželna poslovalnica za oblačila, odredil, da se en voz tam nabranega blaga izroči kakemu revnemu sodrugu? Sodr. Kristan pa je izdal jasno in kratko naredbo, ki urejuje to zadevo vsestransko in pravično — in kar je glavno — tako, da vsi prizadeti lahko kontrolirajo to poslovanje. (Naredba št. 103 z dne 20. novembra 1918).

Pri poverjeništvu za j. d. in o. pa o taki ureditvi ni bilo nič ne ve, še manj o kontroli, najmanj pa o raznih »komisijah« tega poverjeništvu, ki delujejo po »strokovnjakih« menda povsod, samo oficijelno nikjer, ker se sploh ne ve, kdo je v teh »komisijah«. Poverjenik za j. d. in o. razglasa sicer dan na dan razno naredbe in razglase o demobilizacijskem materijalu, katerih se pa on sam najmanj drži. Naravnost smešno je, če n. pr. g. ing. Remec dne 3. decembra t. l. razglasi: »V raznih skladiščih v Ljubljani in na deželji leži raznovrsten demobilizacijski materijal, ki se po končni ureditvi razdeli in razproda med reflektante vsega slovenskega ozemlja«. Ko je bilo to razglašeno, je bila že večina tega materijala razdeljena — in kako razdeljenega to ve v Ljubljani že vsak otrok!

V nadaljnjo dokazovanje o drugih slučajih takega razmetavanja in razdeljevanja se v tem članku za enkrat ne spuščamo, ker bi nam zmanjkalo prostora v našem časopisu; zahtevamo pa komisijo, ki naj preišče vse slučaje in sploh nadzoruje ter vodi postopanje poverjenika za j. d. in o. Naša sodba je, da na to mesto spada mož, ki je sposoben v teh težkih časih pregledati in obvladati svoj delokrog, ne pa tak, ki zna samo deliti in razmetavati brez prevdarka, poleg tega pa še »pospeševati« v prvi vrsti žlahto in svoje politične somišljenike!

Politični pregled.

— **Ratifikacija pogodbe med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo.** Gradec, 19. dec. (Lj. k. u.) Dunajski k. u. poroča: Gospodarska pogajanja med nemško-avstrijsko državo in jugoslovansko narodno vlado, pričeta pred nekoliko dnevi v Ljubljani, so se tekom tega tedna nadaljevali, ker so se pojavila nesoglasja. V imenu štajerske deželne vlade se je pogajal gospodarski komisar dr. Witte. Pri pogajanjih so je dosegel popoln sporazum. Pogodbo bodo ratificirali prihodnje dni.

— **Jugoslovanska vlada, Beograd.** Imenom Jugoslovancov iz Goriške, Trsta, Istre ter zasedenega ozemlja Kranjske in slovenske Koroške odločno zahtevamo, da se z vsemi silami nastopi proti italijanskim aspiracijam na naše ozemlje, v katerem glasom uradne statistike prebiva 550 tisoč Jugoslovancov ter 280 tisoč Italijanov, ter zahtevamo, da se zastopstvo ministrstva za zunanje stvari poveri možu, ki nima proti Italiji vezanih rok. Izjavljamo v imenu vsega našega naroda, da se ne uklo-

nimo nobenemu kompromisu glede našega zasedenega ozemlja. Narodni svet v Ljubljani. — »Hrvatska država« in »La Serbie« sta napisala članka, v katerem protestirata proti zasedbi Istra, Dalmacije in Reke s strani italijanskih oblast, dočim ne omenjata niti z eno besedico naših slovenskih krajev, Goriške in dela Kranjske, kakor bi slovenske dežele ne bile del jugoslovanske države. Z ozirom na to in z ozirom na vesti, ki krožijo o dozdavnih izjavah dr. Trumbića, je odposlal Narodni svet v Ljubljani beograjski vladi gorenjo brzojavko.

— **Srbija da živila Ogrski.** Po zasebnih poročilih izvedo ogrski listi, da bo nakazala Srbija Ogrski 1000 vagonov moke in mnogo prašičev za prehrano. Vprašanje pa je, ali Ogrska res potrebuje živila, ali jih hoče pa porabiti le kot izvozno blago, da dobi iz inozemstva zanje druge, industrijske pridelke.

— **Češkoslovaške čete prodirajo.** Praga, 18. dec. (Lj. k. u.) Češkoslovaški tiskovni urad poroča: Stotnija iz Železnega Broda prodira v smeri proti iFriedlandski soteski. Pod poveljništvom poslanca Lisya je zasedla Albrechtsdorf, Georgental in Marienberg. V Albrechtsdorfu so se branili izročiti orožje. K temu so jih prisilili z aretacijo župana in drugih uglednih mož. Nemško prebivalstvo tannwaldskega okrožja je bilo dobro oboroženo. Odvzeli so mu doslej že preko 200 vojaških pušk in nekaj tisoč patronov. Razoroženje se nadaljuje. Čehi iščejo po skritih strojinah. Zasedbo Albrechtsdorfa je zagotovljena črta Morchenstern - Jaremer. Predsednik Čapek, ki je prevzel nadzorstvo železniške proge do Tannwalda, je zaprisegel uradništvo in nastavlence zasedene proge. Češko in tudi revno nemško prebivalstvo, ki se ga za vojne izjemali oderuhi, povsodi veselo pozdravlja stotnije iz Železnega Broda.

— **Češki Nemci se pogajajo s praško vlado.** Praga, 19. dec. (Lj. k. u.) »Bohemia« poroča: Da se umaknejo posadke in izpuste aretiranci, je okrožni zastop Nemške Češke Sumave odposlal deputacijo h praški vladi in predlagal ustvaritev položaja, ki bi jamčil za vzdrževanje miru in reda in sedanje uprave, ne da bi se s tem prejudiciralo končni ureditvi vprašanja, kam bo politično spadalo okrožje Češka Sumava, ker bo to vprašanje reševala edinole mirovna konferenca. Ministrski predsednik dr. Kramar je sprejel odposlanstvo in imel z njo petčetr ure trajajoči razgovor, v katerem se je podrobno razpravljalo o vseh vprašanjih. Kakor javlja »Bohemia«, je sporočil sedaj narodni svet, kako stališče zavzema ministrski predsednik v tem vprašanju. Po njegovem mnenju Češkoslovaška republika ne pripozna v mejah bivšega Češkega kraljestva nikakega spornega ozemlja, posebno ker je v pogodbi med češkoslovaško republiko in entento le-ta pripoznala češkoslovaški državi vso deželo in potrebuje nova država za svoj obstoj na vsak način tudi nemške pokrajine. Nikoli se ne bo strinjal z odstopitvijo kakega dela te države. Samoodločbo narodov smatra ministrski predsednik za filozofem, za neko vrsto idealne prihodnosti, ki se pa ne more nanašati na Češko; kajti mirovna konferenca bo razpravljala kvečjemu o varstvu manjšin. Zagotavlja pa Nemce, da se nikakor ne bode dotaknil njihove pravice do kulturnega in narodnega razvoja. Nemci bodo obdržali tudi svoje uradnike, seveda ako ne bodo delovali proti češkoslovaški državi. Na novo vstopivši uradniki bodo pač morali govoriti češki jezik. Kar se tiče češkoslovaških posadk, je tudi predsednikova največja želja, da se jih kolikor mogoče kmalu umakne. Ukrenil bo njihovo umaknitev, kakor hitro bodega zagotovljena mir in varnost. Vsa ta vprašanja in tudi osvobodjenje aretirancev in internirancev bo ministrski predsednik predložil ministrskemu svetu in priporočal rešitev.

— **Narodna skupščina Nemške Avstrije.** Dunaj, 19. decembra. (Lj. k. u.) (Provizorna narodna skupščina.) Poročevalec Reifmüller poroča v imenu justičnega odseka o zakonu o vojaškem kazenskem postopanju (novela k vojaškemu kazenskem procesu) iz leta 1918. V drugem in tretjem čitanju se sprejme zakon s predlogom Reifmüllerja. — Poslanec Neunteufel poroča v imenu voljnega odseka o predlogu vseh strank, naj se ustvari zakon o določitvi odgovornosti in morebitnem kazenskem postopanju proti višjim častnikom in njihovim organom. Poslanec Malik poroča o razmerah, ki so vladale v ujetniških taborih na Ruskem. Pri gradnji murmanske železnice je umrlo na stotisoče avstro-ogrskih vjetnikov. Zbornica je nato sprejela zakon v obliki, kakor ga je predlagal odsek. — Poslanec Förstner poroča v imenu gospodarskega odseka o zakonu, ki se nanaša na delo otrok. Po uradni statistiki mora sedaj delati 34,8% otrok, in sicer 1/3 že v petem ali šestem letu ali pa še celo prej. To število govori dovolj jasno. Predlaga, naj se v zaščito otrok ukrene, kar je nujno potrebno. — Državni tajnik za socialno oskrbo Hanusch izjavi, da sedanji zakon še ni končno veljaven, ker ga je treba še izpopolniti. V kratkem namerava predložiti zbornici zakonsko predlogo, ki naj definitivno reši vprašanje dela otrok, zlasti z ozirom na veliko razliko med mestom in deželo. Ker je predležeči načrt kompromis in da se rešitev ne zavleče, prosi, naj se predlog sprejme v obliki, kakor ga predlaga odsek. Zbornica ga sprejme v tej obliki v drugem in tretjem branju. — K poročilu poslanca Richterja o zakonskem predlogu o osemurnem delu v tovrstnih obratih pripominja poslanec Skaret, naj se osemurno delo razširi na vse obrate, na katere se nanaša obrtni red, in stavi tozadevni predlog. — Državni tajnik Hanusch poroča o brezposelnosti, ki je nastala vsled katastrofalne-

ga pomanjkanja premoga. Na Dunaju je sedaj preko 48.000 delavcev brez posla in se to število poveča vsak dan za 1000. Na Nemškem Češkem je 25% vseh delavcev brez posla. V poimenem glasovanju odkloni zbornica Skaretov predlog z 41 proti 29 glasovi in odobri nato zakon v drugem in tretjem čitanju. — Poročevalec Richter predlaga, naj se funkcijska doba trgovskih in obrtnih zbornic podaljša do 31. decembra 1919, poslanec Loser pa, naj se podaljša le do 30. junija 1919 in naj se uvede za trgovske in obrtne zbornice sedanjim razmeram odgovarjajoč volilni red. Zbornica sprejme zakon s spreminjevalnim predlogom poslanca Loserja v drugem in tretjem čitanju. — Narodna skupščina je nato po referatu državnega kancelarja dr. Rennerja sprejela v drugem in tretjem branju zakon o začasni nedopustnosti eksekucij in o zaasnih odredbah glede zahtev od erarja in nekaterih zavodov in fondov. Po poročilu barona Hocka so sprejeli v drugem in tretjem branju zakon o izporembi pri organizaciji finančne uprave. Nato je poročal poslanec Hruska o predlogu poslanca Pentza, Teufila in tovarišev o izdaji zakona glede lastninskega razmerja do zemljišč, o tem sta govorila Pantz in Schöpfer. Na predlog poslanca Niklasa so naročili, naj odsek nanovo poroča o predlogu. — Državni kancelar je predložil zakonski načrt o upokojitvi sodnikov upravnega sodišča, potrebni vsled preosnove tega sodišča. Socialni demokrat Hillebrand predlaga imenovanje petčlanske komisije, ki naj preišče v današnji »Arbeiter-Zeitung« priobčene podatke o podkupu poslanca Hummerja in naj poroča zbornici o uspehu. Predlog omenja v današnji »Arbeiter-Zeitung« objavljeno pogodbo, sklenjeno med bivšim ministrskim predsednikom dr. Seidlerjem in poslancem Hummerjem in pravi: Poslanec Hummer je osumljen, da ga je prejšnja vlada podkupila z letno plačo 36.000 kron. To se mora pojasniti. Nedostojno bi bilo za zbornico, da bi bil še nadalje njen član, proti kateremu je naperjena tako težka obsodba. Predlog je bil sprejet. Nato je bila izvoljena preiskovalna komisija. Po sklepnem govoru predsednika Seitzja so zaključili sejo. Prihodnja seja bo naznanjena pismeno.

— **Ogrji se ne umaknejo iz Kološa.** Budimpešta, 19. decembra. (Lj. k. u.) »Pester Lloyd« poroča: Ministrski svet je v pozni uri ponoči sklenil, da odkloni domnevanje rumunskega poveljnika na Sedmograškem, naj se izprazni mesto Kološ in okolica ter 28 komitativ, kjer se razprostere rumunski imperij, ker ne odgovarja belgrajski pogodbi za premirje.

— **Ogrska komisija za premirje odstopi?** Budimpešta, 19. decembra. (Lj. k. u.) »Az Est« poroča, da namerava demisionirati ogrska komisija za premirje, ker ji francoska komisija v nobenem oziru ne gre na roko, kot se je izjavil napram poročevalcu omenjenega lista član ogrske komisije. Na dopise ogrske komisije od francoske strani niti ne odgovarjajo itd. Francozi so postali hladni in nedostopni zlasti od tedaj, ko je bilo izdano povelje, naj se podvrže Mackensenova armada.

— **Švica proti italijanskemu imperializmu.** Bern, 18. dec. (Lj. k. u.) »Gazette de Lausanne« objavlja pod naslovom »Delitev plena« članek, kjer odločno ugovarja italijanskemu imperializmu. Kakor druge ententne države, je tudi Italija vedno in ob vsaki priliki povdarjala, da se bojuje za pravičnost in samoodločbo narodov. Sedaj se pa ne zadovoljuje samo s tem, da reklamira zase italijanske pokrajine, marveč izteza svoje roke tudi po deželah bivše Avstro-Ogrske monarhije in Turčije. List ugovarja zlasti italijanskim težnjam po dalmatinski obali in po turških in grških pokrajinah. Izraža željo, da bi na mirovni konferenci zmagala Wilsonova načela nad tem italijanskim imperializmom.

— **Poljske čete v Gdanskem.** Varšava, 18. dec. (Lj. k. u.) Kakor poroča poljska brzojavna agentura, so večeraj pričeli v Gdanskem izkrcavati poljske čete.

— **Proporcionalna volitev v švicarski narodni svet sprejeta.** Bern, 18. decembra. (Lj. k. u.) Švicarski narodni svet je s 97 glasovi proti 9 sprejel zakon o proporcionalnih volitvah za narodni svet.

— **Švicarski narodni svet za prehrano Dunaja.** Bern, 18. dec. (Lj. k. u.) V današnji popoldanski seji narodnega sveta je utemeljeval svetnik Jäger predlog, ki ga je predložil on in 40 drugih članov narodnega sveta iz vseh delov republike in vseh frakcij. Ta predlog poziva zvezni svet, naj čim hitreje ukrene vse potrebno, da se z direktnim pošiljanjem živil iz Švice in s pomočjo entente in Amerike po možnosti odpomore lakoti na Dunaju. Zvezni svetnik Calonder je naglašal, da je žalibog resničen položaj Dunaja, kakor ga slika ententa. Zvezni svet se je že delj časa bavil s položajem na Dunaju. Jasno je, da Švica sama ne more prevzeti oskrbo mesta. Edinole ententa in Zedinjene države morejo rešiti ta problem. Švica nikakor ne more pritiskati na druge dežele bivše Avstro-Ogrske, da preskrbe Dunaj z živili, pač pa na entento. Ni dvoma, da bo to tudi v resnici storila. Vse se je že ukrenilo, kar zahteva predlog. Pripravlja se velika pomožna akcija. Zvezni svet je pripravljen, v sporazumu z entento storiti vse, kar je mogoče. Švicarski poslanik na Dunaju je sodeloval pri rešitvi važnega vprašanja o dobavi premoga. Kakor se zdi, je dobava premoga vsaj za sedaj zagotovljena. Tudi kondenzirano mleko, je dejal zvezni predsednik, bi morali dobavljati mi, četudi bi si je morali odtrgati od ust. Dobavljati bi pa morali tudi še drugo blago.

— **Boj za volitev Narodne skupščine v Nemčiji napravljen proti delavskim svetom.** Berlin, 19. decembra.

(Lj. k. u.) V današnji seji državne konference vojaških in delavskih svetov je izjavil Cohen (Reuss): Vojaško smo brez obrambe. Vzlic temu ima ententa velik interes na tem, da ne oslabi preveč našega gospodarstva. Des-organizacija mora izginiti. Vojaški in delavski sveti ne predstavljajo voljo vsega naroda. Revolucija ne sme biti edinole mezdno gibanje. (Klici: Brez sorojakov v Nemški Avstriji se ne moremo predstavljati Nemčije!) Eksperimentov si moremo več dovoliti. Ako si hočemo zagotoviti socialistično večino, morajo biti volitve prej ko mogoče; kajti ententa ne misli sklepati miru z državo, kjer ni reda. Paziti moramo na to, da ne diskreditiramo svoje države z boljševidizmom. Delavski in vojaški sveti se morajo umakniti narodni skupščini. V imenu naše dežele, ki jo vsi tako zelo ljubimo, Vas prosim, da sprejmete moj predlog, naj se vrše volitve za nemško narodno skupščino dne 19. januarja 1919. (Živahno pritrdjevanje). — Predsednik je naznanil, da se je uvedla preiskava radi zaplenjenih 800.000 frankov, ki so bila last generalnega štaba. Dauminn (protireferent) je izjavil, da je narodna skupščina smrtna obsodba delavskih in vojaških svetov. Kjer ima Erzberger svoje roke vmes, tam je treba postopati zelo previdno in nezaupno. Narodna skupščina nima ne volje ne moči, udejstviti socializma. Zistem delavskih in vojaških svetov je treba izpopolniti. Vzlic vsem oviram se bo obdržal ta zistem.

— **Danski zbornici pozdravljata Wilsona kot osvoboditelja.** Kopenhagen, 19. decembra. (Lj. k. u.) Obe danski zbornici sta sklenili, odposlati predsedniku Wilsonu nastopno brzojavko: »Danska državna zbornica Vas pozdravlja v Evropi kot velikega branitelja narodne samoodločbe in zveze narodov. Upamo, da se Vam posreči doseči plemenite cilje: Enako pravo za male in velike narode; tako boste ustvarili trden temelj pravičnemu in trajnemu miru.

— **Wilson ne gre na Španko.** Madrid, 18. decembra. (Lj. k. u.) »Agence Havas« poroča: Uradno se razglša, da je predsednik Wilson odklonil povabilo španske vlade, naj obišče Španko. Izrazil pa je željo, da se sestane zaradi pogovora z Romanonesom, ki je snoči odpotoval v Pariz, da se domeni z zastopniki angleške in italijanske vlade, ki so sedaj v Parizu, in s francosko vlado.

V spomin Maksu Koširju!

Z veseljem sva se vračala z obnega zbora podružnice del. izobr. društva »Svobode« v ljubljanski okolici. Tvoje mlado življenje, polno upov in nad, se je veselilo prvega uspeha. Delavstvo je poslušalo tvoj glas, pritrjevalo tvojim besedam. V žepu si imel precejšno število novih naročnikov za naš dnevnik »Napreje« — a jaz veliko novih članov »Svobode«. Vesela sva bila! Kajti tudi v meni si prepoznal, s tvojim mladim in svežim idealizmom, ono umerenost in zmrnost, ki se loteva zrelejšega človeka. Prepričana, da najde naša ideja pot v srca vsega zatiranega delavstva, ter ga reši iz suženjstva, sva korakala v megleni, temni noči po cesti proti domu. Pot, ki je sicer precej dolga, nama je bila kratka. Pred vrati ob slovesu si mi še govoril: »Dobro! Pripravim se za predavanje. Mislim, da bo najboljšo »O tisku«. Delavstvo naj bo poučeno o zgodovini in o važnosti tiska. Tisk je najboljšo sredstvo za širjenje kulture. Vi pa razložite delavstvu, kako važno je — da delavstvo čita delavske liste. Tako bova romala s kraja v kraj in hodila domov vesela kot danes«.

Podala sva si roke in srčen pozdrav, to je bila naša ločitev. Kdo bi se bil mislil: zadnja! — Nekaj dni je preteklo od tega večera in že so tvoji načrti oporoka, ki jo nam zapuščas.

Dragi Maks, izvršili jo bomo!

Dnevne vesti.

— **Za Cankarjev spomenik!** V Ljubljani se je ustanovil odbor, ki ima namen zbirati prostovoljne prispevke, da se postavi umrlemu umetniku spomenik. Ivan Cankar si je s svojim nesmrtnim delom ustvaril v srcih našega naroda spomenik, trdnější od bronu in lepši od tistega, ki ga bo izklesala roka umetnikova. Od silnega bogastva svoje duše nam je dajal z radodarno roko in iz polne pesti. Kot tujca smo ga sprejeli in nezaupno smo ogle dovali njegove darove in z gluhimi srci poslušali njegove besede. Razumeli ga nismo! Naša nezaupnost ga ni užalila: z enako ljubeznijo nam je dalje dajal in mi smo sprejemali in — spoznavali vrednost njegovih darov. Preden smo se spomnili na vračilo, je odšel od nas. Visoko je narasel naš dolg in zlasti slovensko delavstvo mu je velik dolžnik, zakaj z največjo ljubeznijo in z največjo radodarnostjo je nam dajal in prvi smo od njega sprejemali. Naš je bil, ko ga še nismo poznali, in ostal jo z nami do konca. Ko postavljamo Cankarju spomenik ne gre za to, da povečamo njegovo ime in da ovekovečimo njegov spomin, zakaj njegovo ime je večno in nesmrten je njegov spomin. Gre za to, da se zahvalimo največjemu našemu tolmaču lepote. Opozorjamo delavstvo na oklic odbora. Naj bi ne bilo slovenskega delavca, ki se ne bi s še manjšim zneskom priznal za hvaležnega dolžnika velikega umetnika!

— **Maks Košir.** Danes so izročili truplo sodruga Maksa Koširja materi zemlji. Maks Košir je bil mladenič, ki je z vso dušo in z vsem srcem stal v naših socialno demokratičnih vrstah. Rojen je bil 24. novembra leta 1895 v Spodnji Šiški. Njegovi starši — železničar-

ska rodbina — niso bili premožni, poskrbeli pa so, da je mladi Maks dovršil realko v Ljubljani. Kot študent je bil Maks Košir vedno odličnjak; tudi maturo je napravil z odliko — pri vsem tem pa je bil že delaven v delavskih in študentskih organizacijah. V delavskih organizacijah je predaval mladim sodrugom — v dijaških pa je navduševal tovariše za jugoslovansko idejo, kar je povzročilo, da ga je c. kr. državno pravdnštvo v Ljubljani z obtožnico z dne 26. septembra 1914 obtožilo, da je bil »s tovariši Antonom Stefančičem in drugovi v letih 1912, 1913, 1914 član v Ljubljani obstoječe družbe, takozvane organizacije jugoslovanskih srednješolcev, ki je pred gosposko svoj obstoj skrivala« in je bil »hkrati ustanovnik, nabiralec in predstojnik imenovane organizacije«. Bil je sicer oproščen, ali obenem tudi, dasi zelo slaboten in bolehen, poklican v vojaške, kjer so ga vlačili od taborišča do taborišča. Že itak slaboten je še bolj zbolel. Šele letos na jesen so ga bolnega odpustili. Po enomesečnem odmoru v domovini se je javil stranki na razpolago, ki ga je takoj namestila v uredništvo »Napreja«. Z velikim veseljem je šel na delo. Prevajal je iz francoske literature. Njegova ljubljena med svetovnimi književniki sta bila Baudelaire in Multatuli. Zadnje čase je delal na prevodu znamenitega dela »Salambo«. Sredi nrtov in lepih sanj za bodoče dni pa je prišla nad šibko telo mladega Maksa zla hčerka nesrečne vojne »španska« in ga nam ugrabila. — Časten mu bodi spomin med nami!

— Člani gledališkega sveta se vabijo na sejo, ki bo jutri ob petih popoldne v pisarni »Slovenske Matice«.

— Naredba celokupne Narodne vlade SHS v Ljubljani glede državnih nameščenec. Z ozirom na sklepe kabinetnega sveta Nemške Avstrije z dne 23. novembra 1918, ki se nanašajo na začasno ureditev nekaterih vprašanih državnih uslužbencev, do mednarodne ureditve tega vprašanja sledeče: 1. Nameščenici bivše avstrijske države, ki so nemške narodnosti in so službovali na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani, se odslovo. Odslovitev se izvrši s posebnim dekretom. Prejemki se jim ustavi. 2. Pod pogojem, da ne delujejo proti državi SHS ali za tujo državo in da stanujejo v ozemlju Narodne vlade SHS, bodo odstavljeni proti svojem času obračunu do časa mednarodne ureditve, najdalje pa do konca februarja 1919, podporo v znesku dosedanjih sistemnih prejemkov z draginsko doklado vred. 3. Ako pod 1. imenovani nameščenici prosijo za vpokojitev, se rešitev prošnje prepusti mednarodnim pogajanjem; dotičniki se odstavi in se jim pod pogoji pod 2. izplača za čas do konca februarja 1919 podpora v znesku pokojnine. Ta rok se sme podaljšati le v posebnih, upoštevanja vrednih slučajih. 4. Pod 1. imenovani nameščenici se smejo od slučaja do slučaja iz važnih razlogov bodisi pogodbeno, bodisi pragmatično sprejeti v službo države SHS. V vsakem takim slučaju ima sklepati celokupna Narodna vlada SHS v Ljubljani. Kot tak važen razlog je vpoštovati tudi dejstvo, da izvira dotičnik iz domače rodbine. Državnim nameščencem, ki so premeščeni na drugo službeno mesto v domovini, ali ki so sprejeti v službo v domovini, ki pa se ne morejo vsled obstoječih razmer preseliti takoj s celotno družino (z vsemi v njihovem gospodinjstvu živečimi rodbinskimi člani), se izplača do možne preselitve, toda najdalje za dobo treh mesecev, počenši od dneva, ko je nastopil nameščenec službo v domovini, mesečni prispevek v sledečem znesku: a) pri uradniku: za ženo 150 K, za prvega otroka 100 K, za vsakega nadaljnjega otroka 50 K, vendar pa v celoti ne več kot 450 K; b) pri poduradniku in slugi: za ženo 100 K, za prvega otroka 80 K, za vsakega nadaljnjega otroka 40 K, vendar pa v celoti ne več kot 340 K. Omenjena doba treh mesecev se v oziravrednih slučajih lahko podaljša.

— Ljudsko izobraževalno društvo »Akademija« priredi v petek, dne 20. decembra ob 8. zvečer predavanje v realni risalni dvorani, I. nadstropje levo. Predava g. major Gjurjo Čirić, srbski pisatelj o glavnih težnjah političnega razvoja Srbije v 19. stoletju.

— Ljubljanska drva. V snočnjem »Slovencu« riše kompoljski župan g. Mustar, da leži v Kompoljah nad sto vagonov zaplenjenih vojaških drv, ki jih je narodna vlada določila za aprovizacijo Ljubljane; prevoz drv se je poveril kompoljski občini. Župan g. Mustar očita g. Šviglju, magistratnemu referentu, ki ima nalog prevzemati omenjena drva, da je prevzete blaga odklonil, češ da je Ljubljana z drvmi preskrbljena. Zahtevamo, da se zadeva s kompoljskimi drvmi poljsni in da ne bodo stranke, kedar potisne mraz dobile na magistratu lakonski odgovor: Drv ni, so zmanjkala!

— Odstavljeno učno osobje. Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje je odstavila Julija Ogrissegga kot nadučitelja nemške ljudske štirirazrednice v Brežicah ter ga dala na razpolago štajerskemu deželnemu šolskemu svetu. — Vlada je tudi odstavila okrajnega šolskega nadzornika za velkovški okraj Josipa Soherja in nastavilo Pavla Koschierja začasno za okrajnega nadzornika za velkovški okraj. — Vlada je dalje odstavila kot okrajna šolska nadzornika nadučitelja Tomaža Wernitznigga, okrajnega šolskega nadzornika za mesto Ptuj in za nemške šole okrajev Ormož, Konjice, Sv. Lenart v Slov. gorici, Ljutomer, Marenberg, Maribor (okolica), Rogatec, Šoštanj, Slovenska Bistrica in Slovenjgradec ter vladnega svetnika Klementa Profta, okrajnega šolskega nadzornika za velkovški okraj Josipa

nemške šole okrajev Celje (okolica), Vransko, Sevnica, Brežice in Baško. Njima podrejene šole je podredila šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev.

— Korespondenčni urad Narodne vlade SHS v Ljubljani se je preselil v Dvorec na Kongresnem trgu, prvo nadstropje na levi ob zborovalnici. Njegova sedanja telefonska številka je 227.

— Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani. Izšli sta številki 24. in 25.

— Častniška obednica črnovojnege okrajnega poveljstva in vojnega sodišča v Ljubljani je ob razpustu vse svoje imetje v znesku 3004 K 26 vin. podarila oslepelim slovenskim vojakom.

— Za srbsko siročad se je nabralo do danes 10.889,48 kron. Večje vsote so darovali naslednji dobrotniki: Vojaško sodišče SHS v Ljubljani 246 K, uslužbenci drž. železnic 350 K, Narodni odbor v Kranju 1100 K, v Kranjski gori 719 K, srbski vojniki (4 č. 2. baon) na Vrhniki 337 K, g. prof. Dolar v počaščenje svoje umrle matere v Kranju 50 K, blaga 832 kosov, (med temi trdka Korenčan 77 kosov, Perše 24 kosov), Krisper 24 parov čevljev, Štor 6 parov čevljev, Kump 15 kosov oblek, Kraškovic 10 kosov oblek.

— Ljudski prijatelji. Prav tiste navade, ki so bile v stari Avstriji, so v navadi tudi v novi »demokraciji« Jugoslaviji. Tudi pri ljubljanski aprovizaciji je še vedno v veljavi tiranski ukaz, da za izgubljene živilske izkaznice ne dobiš nove. Zanašajoč se na potrpežljivost ljudstva, trdijo, da se potem z izgubljenimi izkaznicami slepari. In to je veljalo in držalo tudi v stari državi. Vprašanje pa je, kaj je večja sleparija, če gre izstradani posameznik z najdeno izkaznico neopravičeno parkrat po tisto malenkost živil, ali pa če se pustit človeka, ki je izgubil svojo izkaznico za krompir, za zabelo ali petrolej stradati in v temi? Da bi nihče ne izgubil izkaznico, se ne da preprečiti, če se toliko opominjate, in to tem manj, ker izdajate izkaznice kar za četrta ali pol leta. Ako bi se izdajale izkaznice le za kratek čas, bi se s tem mnogo pomaglo. Druga pomoč bi bila, če bi izkaznice imele številke, kar bi omogočalo kontrolo pri oddaji blaga. In to ni v redu. Enako krivično se mi zdi, da se kruh v pekarnah ne dobi za nazaj; po vsak grizljaj moraš posebej iti k peku. — To je muka za ljudstvo. Zakaj je uveden ta red, pa sploh ne povedo. Vedeti bi tudi morali, da je kruh boljši, če je nekoliko starejši. Take odredbe so v škodo aprovizaciji in v muko ljudstvu. Prav tako neprimerne so razmere v vojni kuhinji, kjer je uslužbeno deloma osebe pravega poljanskega vedenja, ki nikakor ne prija družabno nekoliko vzgojenemu človeku. V vojni kuhinji ni nobenega reda in ni ga človeka v vsej Ljubljani, ki bi se nekoliko pobrigal za te razmere. Kdor je kriv takim razmeram, spada pravtako v črno knjigo, kakor tisti, ki so ljudi po nedolžnem zapirali in obešali. No, šimel, birokratizem, neobzirnost, terorizem... tako je bilo tudi nekaj.

— Vse tovariše profesorje zgodovine in zemljepisja na vseh slovenskih srednjih šolah vabim s tem na sestanek, ki se vrši v ponedeljek, 23. grudnia t. l., ob 9. dopoldne na I. drž. gimnaziji v Ljubljani. — Razgovor in sklepanje o prireditvi novih učnih knjig! — Dr. Zmave.

— Slovensko dijaštvo na dunajskih visokih šolah. »Narodni svet« poroča: Na zadnji poslanski konferenci dne 17. t. m. je dr. Defranceski protestiral proti postopanju rektoratov napram nemškim slušateljem ter zahteval med splošnim odobravanjem nemških poslanikov od dr. Bauerja obvezno izjavo, glasom katere bi bilo omogočeno obiskavanje visokih šol vsem dosedanjim slušateljem do tedaj, dokler ni končana likvidacija Avstrije. Ker ni dr. Bauer zadovoljivo odgovoril, je dr. Defranceski povabil vse nemške poslanike k skupnem posvetovanju, kjer naj se sklenejo nadaljnji ukrepi.

— Krajevne odbore N. S. ponovno opozarjamo na to, da je z imenovanjem Narodne vlade prešla vsa izvrševalna oblast (eksekutiva) na Narodno vladu, to se pravi, vsi posli, ki so spadali v delokrog prejšnje državne ali avtonomne deželne in občinske uprave spadajo sedaj edino le in izključno v področje Narodne vlade, vsled česar ne gre, da bi krajevni odbori N. S. kakorkoli si budi posegali v upravne posle imenovanih upravnih oblasti. Naloga krajevnih odborov N. S. je, nadzirati upravo, počevati ljudstvo o novem položaju in sporočati želje in potrebe ljudstva bodisi naravnost na pristojna upravna mesta, ali pa Narodnemu svetu v Ljubljani. — Narodni Svet.

— Protestni shod v Ljubljani. Italijani so zasedli našo Goriško in velik del Kranjske, zato grozi tem jugoslovanskim krajem nevarnost, da za vedno ostanejo v oblasti Italije. Isto velja za velik del slovenske Koroške. Treba je, da se pove svetu, da mora pripadati vsaka jugoslovanska vas naši državi. V ta namen sklicuje Narodni svet v Ljubljani protestni shod, ki se bo vršil v nedeljo, dne 22. t. m. ob 10. dopoldne v veliki dvorani hotela »Union«.

— Česká obec v Ljubljani. V ponedeljek, dne 9. t. m., se je v Ljubljani ustanovilo društvo »Česká obec v Ljubljani«. Društvo hoče gojiti družabne in kulturne stike med slovensko in češko javnostjo v Sloveniji in reprezentirati tukajšnjo češko vladu. Za predsednika društva je bil izvoljen g. Jan Ružička, za podpredsednika g. Julij Hilbert. V odboru so gg.

Tykač, dr. Kasal, Čermák, Čvančara, Sedlecky, Sekvart, Martinec in Křivanec. Prijave članov in pisma društvu se prosijo nasloviti na društvenega tajnika: dr. ing. Mir. Kasala, Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 7.

— Za srbsko siročad. Prejeli smo: Prav je, da se nabira za srbske sirote, toda sistem nabiranja se mi ne zdi posebno posrečen; če sprejemajo denar nevede male deklice kar v odprto škatljo, pri takem vremenu lahko računni ne gredo prav in se denarja lahko kaj poizgubi — namesto da bi prišel v korist plemenitemu namenu. — Očividec v kavarni.

— Zahvala. Vsem sodrugom, znancom in prijateljem, posebno pa delavskemu pevskemu društvu v Trbovljah iskreno zahvalo za izkazano mi sožalje in sotrud ob priliki pogreba moje preljubljene žene. — Trbovlje, dne 17. decembra 1918. — Ljudevit Marin.

— Izgubilo se je na poti iz Trbovelj do Zabje vasi v papirju zavitih 304 K. Ker je denar izgubil ubog rudar, se prosi, da najditelj denar vrne proti dobri odškodnini Majnar Juriju v Trbovljah, Loke št. 108.

— Razprodaja drož se je sedaj tako uredila, da bode popolnoma krita potreba slovenskega ozemlja. — Trdka Fischlovi sinovi v Celovcu bo dobavljala po 250 kg dnevno trdkama M. Vovk-Košmerl in Maks Zaloker v Ljubljani, ki bodeta zalagala Ljubljano in okolico — razposiljala pa bodo tudi naravnost svojim dosedanjim odjemalcem na deželj sorazmerne množine. Interesentje na Kranjskem in Koroškem naj se tedaj obračajo po drože naravnost na omenjeno trdko. Slovensko Štajersko pa bo v prvi vrsti preskrbovala tovarna v Račjem. Vloge na prehranjevalni urad Narodne vlade SHS v Ljubljani naj se opustijo.

— Prehrana v Bosni in Hercegovini zanjamčena. Narodna vlada v Sarajevu poroča (Lj. k. u.), da je prehrana prebivalstva v Bosni in Hercegovini zanjamčena do srede januarja. Za naslednje mesece pa preti resna kriza zaradi prehrane, ker nezadostna prometna sredstva zelo otežujejo redni dovoz živil in drugi potrebščin in ker je dežela po povračajočih se avstro-ogrskih četah popolnoma izropana.

— »Hrvatska Riječ« in »Glas SHS« sta se združila v en časopis, kakor se nam poroča iz Zagreba. Prvi je bil doslej glasilo hrvatsko-srbske koalicije, drugi pa je bil glasilo pristašev za ujedinjenje SHS.

— Narodna galerija. Odbor »Nar. galerije« podvzel je korake, da se čimprej odpre slovenska umet. galerija ter združijo že obstoječe umetnostne zbirke v celoto. Prejšnji dež. odbor je javil »Nar. galeriji« z dopisom z dne 15. novembra 1918, da ji odstopi iz muzejske zbirke primerne slike s pridržkom lastnine, kakor hitro dobi »Nar. galerija« prikladne razstavne prostore, na kar naj se »Nar. galerija« vnovič obrne na komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo dež. uprave. Odbor »Nar. galerije« se je obrnil dalje na mestno občino ljubljansko, da mu prepusti svojo umet. zbirko v varstvo, prepusti tudi prostore v palači mešč. imovine za galerijo ter da nakloni vse event. kredite za nakup umetnin »Nar. galeriji«, da izvrši nakupe »Nar. galerija« za svojo zbirko. Upati je, da se zadeva ugodno reši ter da se v kratkem v palači mešč. imovine v Ljubljani, odpre javnosti slovenska umetnostna galerija, obstoječa iz najboljših umetnin mestne občine, dela muzejske zbirke ter umetnin, ki jih je »Nar. galerija« sama že pridobila oziroma, ki so ji obljubljene od različnih faktorjev. Če se izpolnijo vse obljube, »Nar. galerija« ne bo nič manj obsežna kot je bila temeljna zbirka Strossmayerjeve galerije v Zagrebu, ki jo je vladika Strossmayer v ustanovnem pismu namenil zagrebški galeriji.

— Kurz italijanskega denarja. Vrhovno poveljništvo italijanske kraljeve armade je odredilo zakoniti kurz italijanskih blagajniških obveznic (buoni di cassa) in italijanskih državnih bankovcev, toda le nekaterih nižje navedenih serij, in sicer v zmislu odredbe z dne 26. novembra 1918, ki je dosedaj določala le fakultativni kurz za vojaške in javne blagajne, po ključu: 40 italijanskih centesimov za eno krono. Po tem zakonitem kurzu se bo moralo v ozemlju, zasedenem po italijanski armadi preko mej kraljestva, zamenjati: blagajniške obveznice po 1 liru serije 91 za K 2:50, blagajniške obveznice po 2 liri serije 61 za K 5:00, državne bankovce po 5 liri serije 3183 do všteti serije 3212 za K 12:50, državne bankovce po 10 liri serije 2561 do všteti serije 2590 za K 25:00. Začenši z dnem in do roka, ki bota še določena, bo vsakdo imel pravico zahtevati zamenjavo omenjenih blagajniških obveznic in državnih bankovcev v krone po določenem ključu. Kdor bi se branil sprejeti ta denar v plačilo po navedenem menjalnem ključu, bo izročen vojaškemu sodišču in kaznovan z zaporom do treh let. Odredba je datirana z dne 9. decembra 1918 in je bila razglašena v današnjem uradnem listu. — Vojaške in begunske podpore ter pokojnine se bodo izplačevale v tem denarju in po zgoraj navedenem menjalnem ključu.

Dopisi.

Pismo iz Celja. Vrnili sem se iz vojne službe dne 23. novembra 1918 in prišel v Celje, kjer sem videl razvaline, katere nam je ta strašna vojska zakrivila. Videl sem da so ravno delavske organizacije najhujše trpele, posebno organizacije male industrije in rokodelstva. Edino železničarska organizacija je še ostala popolnoma pri življenju, ker sodrugi železničarji so bili večinoma vojaške službe oproščeni. V Celju je bil 24. novembra javen shod soc. dem. stranke, ki je bil jako dobro obiskan, tako da ljudje niso imeli vsi prostora za vstop. Videlo se je, kako hrepeneče so delavci in celo obrtniki čakali na odkrite besede in cela vrsta diskusijskih razgovorov je sledila govoru. Iz tega se vidi, da bi bilo treba v Celju več shodov, na katerih bi se seznanjali sodrugi delavci s socializmom in delavskimi vprašanji.

Aprovizacija v Radečah. — V nedeljo 8. t. m. se je vršil shod, na katerem so se pretrgale vsakovrstne nerednosti pri radeški aprovizaciji. Posamezni pritožniki, s katerimi se je napravil zapisnik, so navajali naravnost v nebo vpijoče slučaje, kako se se je gospodarilo z ljudstvu namenjenimi živili in drugimi potrebščinami. Tako na. pr. je župan Jakob Rižnar lani dobil dva aprovizijska prešiča — mesa teh prešičev revnejši občani, katerim je bilo namenjeno nišo okusili. Petrolej, ki bi se naj bil oddajal na vago, se je prodajal na litre s čimer je bilo ljudstvo znatno oškodovano. Karte za milo so se razdeljevale po simpatijah in je vsled tega mnogo ljudi ostalo brez njih. Mesar Kuček je često odpravil ljudi, češ, da je meso pošlo. Ko so se ljudje razšli, ga je prodajal svojim prijateljem in sicer ne glede na številnost družine. aprovizijski seji je bilo enkrat določeno, da da se nekaj moke brezplačno razdeli med ubožne občane; dobivali so jo pa tudi posestniki in ljudje, ki imajo v hranilnicah denar. Ko je narodna obrana rekvirirala vojaško blago, je zgignila vreča sladkorja in dasi je znano, kdo si jo je prilastil, se ni nihče zganil, da bi se sladkor vrnil in uporabil za oskrbo občanov. Prav tako s cigaretami in tobakom! — Shod je sklenil, da se vsi ti slučajji naznanijo pristojni oblasti in soglasno sprejel naslednjo resolucijo: Na aprovizijski seji je bilo enkrat določeno, čah se obračajo na poverjenišvo za prehrano v Ljubljani, da odredi takoj strogo preiskavo o razmerah pri občinski aprovizaciji v Radečah, da dožene nerednosti pri tej aprovizaciji in pokliče krivce na odgovor. Poverjeništvu za prehrano se predlože na shodu omenjene pritožbe.

»Zbirka rudarskih in fužinarskih izrazov«. nabranih iz obširnega nemško-češkega montanističnega slovnika, ki ga je sestavil c. kr. rudarski svetnik in ravnatelj Edvard Hořovský v Pragi. — To je naslov malega slovarčka, obsegajočega 30 strani, ki je izšel v zalogi »Zvezne tiskarne« v Ljubljani. Cena 2 K. Izbrani izrazi so taki, da jih porabimo prav lahko v slovenščini, dodanih je pa tudi precej izvorno domačih, sčasoma se jih bo nabralo še kaj. Nabrane izraze pa objavimo v kakem domačem strokovnem ali delavskem listu. Tako bomo iztrebili polagoma tiste popačene nemške besede, ki so jih zanesli tuji delavci v naše kraje. — Kadar pa nimamo domačega izraza, ne kujmo novega, ampak vzemimo ga iz sorodnih jezikov. Čehi imajo dosedaj med Slovani najpopolnejšo rudarsko terminologijo. Mnogo je k temu pripomogla češka rudarska akademija v Příbramu. Slovenci nimamo nobene rudarske šole. Na jugu imamo nižjo rudarsko šolo v Celovcu in ta je nemška. Tudi akademija v Ljubnem na Štajerskem je nemška. Mar bi se ne mogel ustanoviti rudarski oddelek na naši obrtni šoli v Ljubljani? S tem bi se tudi naše rudarstvo ootreslo tujega jarma glede uradovanja.

Griže pri Celju. V nedeljo popoldne se je vršil v gostilni g. Pikla dohro obiskan shod, ki

se ga je udeležilo poleg delavstva iz Griž tudi lepo število kmetov in uradnikov. Ker je bil določeni referent iz Ljubljane nujno zadržan je poročal s. Urbašek o položaju. V enournih izvajanjih je razložil postanek in razvitek kapitalistične civilizacije, očrtal situacijo, v katero je vrgla svetovna vojna in revolucija balkanske narode in opisal naloge socialne demokracije, ki jo čakajo v tem trenutku. Svoja izvajanja, ki so jim zborovalci vseskoz pritrjevali, je zaključil z apelom na navzočne, da se pridružijo snujoči se politični organizaciji socialno demokratične stranke. Shodu je predsedoval s. Tratar.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer ob pol 8. prvič v sezoni Planquettova opereta v treh dejanjih »Cornellski zvonovi« za »A« abonement. — V soboto ob pol 8. Ivan Cankarjeva drama »Kralj na Betajnovi« za »C« abonement. — V vlogi Jožefa Kantorja gostuje Ignacij Borštnik. — V nedeljo popoldne ob 2. Špicarjeva otroška igra »Pogumni Tonček« za »A« abonement. — Zvečer ob pol 8. opera »Prodana nevesta« izven abonementa.

Problemi malega naroda. Spisal Abditus. Priznan slovenski sociolog nam odkriva v tej brošuri važna pereča vprašanja slovenskega naroda. Ker smo dosegli lastno suvereno državo, je tem bolj potrebno, da se orijentiramo o naših nalogah, o naših problemih. Brošura je potrebna vsem, kmetom, delavcem, uslužbencem in meščanom, kajti za vsacega je zanimiva. Kratka vsebina je: I. O slovenskem narodnem programu: 1. Poljedelci, meščani, delavci; 2. O pomenu kulturnega delavca; 3. Bistvo narodne politike; 4. Naši idejni temelji. II. Pod pritiskom ekonomskih sil: 1. Domača obrt med Slovenci hira; 2. Veliki narodi bogatí, mi pa ubožamo; 3. »O, kakor da delam ves božji dan greh!« 4. Slovenec se seli na tuje; 5. O kolovratu in drugem; 6. Zemlje imamo premalo; 7. O narodnih renegatih in narodnih mučnikih. III. Nakovalo finančnega velekapitala: 1. Nastop delniških družeb; 2. V boju za cene: — karteli; 3. Zvesta roka: — trust; 4. O pomenu bank. IV. Slovenska demokracija: 1. Na prozoru; 2. O politični samostojnosti; 3. Občine in javna uprava; 4. O našem skupnem narodnem premoženju; 5. Narodna industrija; 6. Bližnje naloge in skrbi; 7. Ljudski pedagog; 8. Zakopana kultura, nezabljená umetnost. — Naš Mozes. — Brošura stane 2 K in se dobiva po knjigarnah in pri Zvezni tiskarni v Ljubljani.

Zadnje vesti.

Trst svobodna luka?

Berlin, 19. decembra. (Lj. k. u.) Dunajski kor. u. poroča: »Vossische Zeitung« poroča: po švicarskih listih, da namerava Amerika, Anglija in Francija zaradi tekmovanja med Jugoslavijo in Italijo proglasiti Trst za svobodno luko z angleškim guvernerjem na čelu.

Volitve v nemško skupščino dne 19. januarja 1919.

Berlin, 19. decembra. (Lj. k. u.) Wolfiov urad poroča: V današnji seji državne konference delavskih in vojaških svetov na Nemškem se je z veliko večino ob pritrjevanju večine in ugovarjanju manjšine sprejel predlog člana Cohena (Reuss), da naj se volitve v narodno skupščino vrše 19. januarja 1919.

Temeljni argumenti ameriške delegacije.

London, 19. decembra. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: »Daily News« pišejo: Temeljni argumenti ameriške delegacije v Parizu bodo ti-le: 1. Zveza narodov naj je del mirovne pogodbe. 2. Svoboda morja mora biti eden glavnih principov, določenih po zvezi na-

rodov. 3. Določiti se morajo upravičene zahteve, ki naj se stavijo Nemčiji. Ugotoviti se mora koliko in kako more Nemčija plačati. 4. Preliminarna pogajanja so lahko zaupna, končni sklepi mirovne konference pa se morajo obravnavati javno. 5. Vsi mirovni odposlanci naj se sestanejo kot zastopniki novega sveta, nikakor pa ne kot gospodarji novega sveta. Vsako drugačno nastopanje bi pomenjalo mir, ki bi zapušal sovraštvo, iz katerega bi potem lahko nastale nove vojne. — Kakor se čuje, so ameriški odposlanci za to, da naj se Nemčija sprejme v zvezo narodov. Ne bodo ugovarjali, ako se določi, da mora Nemčija prestati poizkusno dobo.

Nova vlada v Bukarešti.

London, (Lj. k. u.) Reuterjev urad je izvedel iz Bukarešte, da je Bratianu dobil naročilo, naj sestavi novo vlado. Bratianu postane zunanji minister. V kabinet vstopi tudi Take Jonescu.

Aprovizacija.

Meso na rdeče zkaznice B štev. 801 do konca bo oddajala mestna aprovizacija v soboto, dne 21. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa po naslednjem redu: od 1. do pol 2. štev. 801 do 1000, od pol 2. do 2. štev. 1001 do 1200, od 2. do pol 3. štev. 1201 do 1400, od pol 3. do 3. štev. 1401 do 1600, od 3. do pol 4. štev. 1601 do 1800, od pol 4. do 4. štev. 1801 do 2000, od 4. do pol 5. štev. 2001 do 2200, od pol 5. do 5. štev. 2201 do 2400, od 5. do pol 6. štev. 2401 do konca.

Meso na rdeče ikzaznice B. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo goveje meso v ponedeljek, dne 23. t. m. in v torek, dne 24. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: v ponedeljek, dne 23. t. m. popoldne od 1. do pol 2. štev. 1 do 200, od pol 2. do 2. štev. 201 do 400, od 2. do pol 3. štev. 401 do 600, od pol 3. do 3. štev. 601 do 800, od 3. do pol 4. štev. 801 do 1000, od pol 4. do 4. štev. 1001 do 1200, od 4. do pol 5. štev. 1201 do 1400, od pol 5. do 5. štev. 1401 do 1600. — V torek, dne 24. t. m. dopoldne od pol 8. do 8. štev. 1601 do 1800, od 8. do pol 9. štev. 1801 do 2000, od pol 9. do 9. štev. 2001 do 2200, od 9. do pol 10. štev. 2201 do 2400, od pol 10. do 10. štev. 2401 do konca.

Krompir za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo krompir v soboto, dne 21. t. m. in ponedeljek, dne 23. t. m. pri Mühle'snu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v soboto, dne 21. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 150, od 9. do 10. štev. 151 do 300, od 10. do 11. štev. 301 do 450, popoldne od 2. do 3. štev. 451 do 600, od 3. do 4. štev. 601 do 750, od 4. do 5. štev. 751 do 900. — V ponedeljek, dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 901 do 1050, od 9. do 10. štev. 1051 do 1200, od 10. do 11. štev. 1201 do 1350, popoldne od 2. do 3. štev. 1351 do 1500, od 3. do 4. štev. 1501 do 1650, od 4. do 5. štev. 1651 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

Uredništvo in upravništvo »Napreja« imata telefonsko zvezo štev. 312.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Dražbeni oklic.

V ponedeljek dne 13. t. m. se bo prodajalo v Šmartnem ob Savi (občina Moste) na javni dražbi

14 lesenih barak.

Kupnino bo položiti takoj v gotovini. Začetek dražbe ob 9. uri zjutraj. Komisija se snide ob 3/4 9. uri v Šmartnem pri barakah.

V Ljubljani, dne 17. decembra 1918.

Po nalogu poverjenika za javna dela in obrt
Jelenc, stotnik.

— Delniška glavica —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Poslovnica razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fond i okroglo
K 2.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizijske kredite —